

Halina Zgórkowa

MORFOLOGICZNE WŁAŚCIWOŚCI PRZYIMKA
W STRUKTURZE SYNTAKTYCZNEJ

W artykule *Przyimek i wyrażenie przyimkowe* M. Jurkowski wychodzi z założenia, że przyimek zajmuje wyjątkową i do dziś niezbyt dokładnie określoną pozycję w ciągu syntagmatycznym¹. Zauważa też, że istnieje wiele różnych i niekiedy sprzecznych ze sobą poglądów dotyczących relacji, w jakie wchodzi przyimek z innymi elementami (morfemami) tekstu, a dotyczyłoby to zwłaszcza jego związków z morfemami werbalnymi i morfemami przypadka. Jest to problem niezwykle interesujący i dlatego stał się on przedmiotem również poniższych rozważań.

Celem artykułu jest 1) przedstawienie, jakie kategorie części mowy występują w związkach syntaktycznych z przyimkiem oraz 2) przedyskutowanie kwestii, czy przyimek może (ma) być traktowany jako wyraz czy raczej jako morfem.

Proponowane rozwiązania - zwłaszcza dotyczące kwestii 1) - są ilustrowane i uzasadniane przykładami konkretnych użyc konstrukcji przyimkowych wyekscerpowanych z tekstów mówionej odmiany współczesnej polszczyzny².

Przyimek jest niewątpliwie wyrazem, jeśli przyjmie się - jak to czynią niektórzy - ściśle graficzną definicję wyrazu³. Zało-

¹ M. J u r k o w s k i, *Przyimek i wyrażenia przyimkowe*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, Warszawa 1972, ser. 4, s. 21-29.

² Są to teksty (monologowe, dialogowe i polilogowe) o objętości 100 tys. wyrazów. Zawierają one spontaniczne wypowiedzi 48 osób pochodzących z różnych regionów Polski i o różnych profesjach. W odmianie tej przyimki wystąpiły 8982 razy, co stanowi 9% całego statystycznego słownictwa. Zaś haseł przyimkowych odnotowano 48.

³ "Wyraz jest to ciąg liter zawartych między dwoma pauzami". Por. I. K u r c z, A. L e w i c k i, J. S a m b o r, J. W o r o n c z a k, *Słow-*
[201]

żenie takie nie przesądza jednak kwestii - szeroko dyskutowanej w pracach teoretycznych dotyczących statusu przyimków - czy przyimek jest wyrazem samodzielnym, czy też morfemem.

W tradycyjnych podziałach wyodrębnia się przyimek jako odrębną część mowy nieodmienną. Uzasadnienie poglądu, że przyimki stanowią autonomiczną kategorię części mowy tkwić może 1) w tym, że są one samodzielnymi wyrazami (z punktu widzenia ortograficznego) oraz 2) zależeć od tego, jakie funkcje syntaktyczne one pełnią. Nieistotne są względy fleksyjne i semantyczne, ponieważ powszechnie akceptuje się oczywiste skądinąd stwierdzenie, że przyimki są wyrazami nieodmiennymi oraz że są one wyrazami niesamodzielnymi semantycznie. Dyskusja⁴ dotycząca uznania przyimka za wyraz bądź morfem skoncentrowana jest więc wokół miejsca przyimków w strukturze syntaktycznej.

Przed zapoznaniem się z wybranymi definicjami przyimka dotyczącymi m. in.: kwestii - czy jest to wyraz, czy morfem - warto zwrócić uwagę na jego występowanie w konkretnym materiale językowym. Okazuje się, że na 8982 wystąpienia w stutysięcznej próbie wyrazów, prawostronnie⁵ łączy się on z następującymi częściami mowy:

Z e s t a w i e n i e 1

Rzeczowniki	6631
Zaimki	1528
Przymiotniki	308
Liczebniki	308
Przysłówki	102
Imiesłowy przymiot.	2
Skróty	29
Wyrażenia cudzysłowowe	4
Odstępstwa	70

Ilustracją dla zestawienia 1 niech będą następujące przykłady: rzeczowniki - bez krzyku, bez żalu, blisko domu, dla sąsiadów,

niektwo współczesnego języka polskiego. Listy frekwencyjne, t. I, Warszawa 1974, s. 5.

⁴ Jest ona też przedmiotem zainteresowań Jurkowskiego, op. cit.

⁵ Przez łączliwość prawostronną (oznaczaną w dalszym ciągu symbolem P) należy rozumieć ten wyraz, wraz z którym dany przyimek tworzy wyrażenie przyimkowe.

dla medycyny, nad okiem, przez płot, wśród młodzieży, z pensji, za kościołem i inne; zaimki - blisko nas, do mnie, nad tym, obok tego, w te, z siebie; przymiotniki - dla najbliższych, do podstawowej [szkoły], na angielski, od chorego, z starszą; liczebniki - dla drugich, na dwójce, w siedemdziesiątym [roku]; przysłówki - do teraz, za mało, za dobrze, na kolorowo, na wesoło; imiesłów przymiotnikowy - u posługujących się (przy czym wiadomo, że chodzi o ludzi); skróty - w iblu (IBL), w enerde (NRD), w panie (PAN), z pekao (PKO), z pekaesu (PKS) i inne. Jako odstępstwa traktuje się m. in. te użycia przyimków, które nie tworzą wyrażeń przyimkowych, tzn. nie posiadają łączliwości prawostronnej.

Powszechnie uważa się, że miejsce przyimka jest stałe; powinien on stać przed wyrazem, z którym się łączy prawostronnie. Słownik poprawnej polszczyzny⁶ za niezgodne z normą uważa wtrącenia wielowyrazowych określeń między przyimek a rzeczownik. Badania odmiany mówionej polszczyzny wykazały, że w grupie wyrażeń przyimkowych (8982 wystąpienia) 1657 razy linearny szyk wyrażeń przyimkowych został "rozbity" przez: zaimki - 1044 razy, przymiotniki - 326 razy, liczebniki - 119 razy, grupy wyrazowe - 182 razy oraz przysłówki - 4 razy. Zaś pojedynczo wystąpiły: wyrażenie przyimkowe, imiesłów przymiotnikowy.

Szczególnie interesujące są rozbitcia przez grupy wyrazowe. Są to takie przykłady: bez żadnych takich ozdób, na dzisiejsze te powiedzmy ceny, na jakąś taką głupią refleksję, na takie tam powiedzmy układanie, na aż tak bardzo merytoryczną wiedzę i inne.

Na jeszcze jedną - nie mniej istotną w dalszych rozważaniach kwestię należy zwrócić uwagę. Chodzi oczywiście o to, jakie części mowy biorą udział w łączliwości lewostronnej⁷ z danym wyrażeniem przyimkowym. Analiza wyżej wspomnianego materiału pozwoliła wyodrębnić następujące części mowy:

Z e s t a w i e n i e 2

Czasowniki	5687
Imiesłowy	
przymiotnikowy	363
przysłówkowy	41

⁶ Słownik poprawnej polszczyzny, red. W. Doroszewski, Warszawa 1973, s. 604.

⁷ Łączliwość lewostronna (dalej oznaczana symbolem L) jest to ten wyraz, który wykazuje związek syntaktyczny ze wspomnianym wyrażeniem przyimkowym tzn. wyraz określany przez wyrażenie przyimkowe.

Rzeczowniki	1208
Wyrażenia przyimkowe	259
Przymiotniki	247
Zaimki	163
Liczebniki	143
Przysłówki	117
Partykuły	5
Wykrzykniki	3
Brak łączliwości	746

Jak więc widać, najczęściej z wyrażeniem przyimkowym łączą się różne formy czasownikowe, np. *Przygotowali dla [...] grupy, doszedł do tego, wracamy do opracowań, bez niczego posiedzimy, wzdłuż Warty [...] mieszkamy, się wiąże z kształtem, za dużo mówił i inne.*

Ostatnią sprawą również istotną w dyskusjach o przyimku, jest szyk wyrazów lewostronnie (L) i prawostronnie (P) łączliwych z analizowanymi przyimkami. Występują konstrukcje typu: L przyimek P (3537 wystąpień), np. *odpowiedziałem bez zarzutu, charakterystyczne dla wsi, dom dla pielęgniarek, idziesz do mamy, stoją koło [...] łóżek, przerzucone nad wiekami, chodziło się po szpitalu, życzliwość wobec ludzi, sklep z jedwabiami i inne.* Da się jednak zaobserwować następujące przypadki konstrukcji - w pewnym sensie - dewiacyjnych: 1) L [...] przyimek P (2051 wystąpień), np. *dała [...] po głowie, sklep [...] z dywanami, dostali [...] dla pracowników, dążenie [...] do zrozumienia, jedli [...] na stojąco, wrócił [...] nad ranem itp.,* 2) inwersja typu przyimek P + L (1272 przykłady), np. *na nowo się meblowała, o nim opowiadałam, od ciebie odkupię, około pięćset złotych bym zapłacił, w klasach giną itp.;* 3) inwersja typu przyimek P [...] L (1125 przykładów): *w liceum [...] funkcjonuje, wobec komisji [...] się zdawało, z takim strachem [...] się chodziło, za jego życia [...] ogłosiłem, bez przerwy [...] siedzą itp. oraz* 4) typ L [...] przyimek P lub inwersja kształtu przyimek P [...] L (231 wystąpień): *firany [...] bez prężenia, zrobił [...] bez wysiłku, dla żołnierzy [...] melodia, po jakimś czasie [...] trzeba zmienić i inne.*

Ten pobieżny przegląd łączliwości przyimków pozwala na sformułowanie kilku wniosków natury ogólniejszej. Okazuje się, że w dyskusjach - czy przyimek jest wyrazem czy morfem - obydwie możliwe stanowiska mają równie wielu zwolenników.

1. Stanowisko głoszące, że przyimek jest wyrazem reprezentu-

ją m. in. autorki *Kultury języka polskiego*⁸, które przyimki zaliczają do wyrazów funkcyjnych, zaś Z. Klemensiewicz definiuje przyimek jako "wyraz nieodmienny, stanowiący składniowo nierozdzielną całość znaczeniową z rzeczownikiem lub zaimkiem rzeczownym"⁹. Dalej B. Klebanowska przyimkiem nazywa "każdy wyraz nieodmienny, który może łączyć się z rzeczownikiem tylko w określonym przypadku"¹⁰. Również *Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego określa przyimek jako "wyraz nieodmienny łączący niejednorodne części zdania lub wyrażenia, określający związki podrzędne zachodzące między wyrazami samodzielnymi; rządzi przypadkami wyrazów od niego zależnych"¹¹. Podobne stanowisko zajmuje H. Gaertner stwierdzając, że "przyimki są to wyrazy, które poprzedzają rzeczowniki lub zaimki rzeczowne, odnoszą się do stosunków między przedmiotami, charakteryzując więc ich postawę, ustanowioną przez przypadki"¹². I jeszcze jedno - spośród wielu - stanowisko R. Jakobsona¹³, który za jednostkę funkcjonalną języka, przyjmuje wyraz i rozgranicza funkcję wyrazu od funkcji połączenia wyrazów (np. przyimek + przypadek). Według R. Jakobsona przyimki nie mają tej właściwości, jaką mają morfemy przypadku - przyimki są wyrazami, a nie częściami wyrazów, w połączeniu przyimków z morfemami przypadku te ostatnie zachowują bowiem taką samą wartość, jaką mają poza tymi połączeniami.

Zacytowane wyżej wypowiedzi należy traktować jako reprezentatywny wybór dokonany spośród niezmiernie licznych ujęć definicji przyimka jako wyrazu.

2. Drugie stanowisko reprezentowane w omawianej dyskusji głosi, że przyimek jest morfemem. Również i tu w roli przykładów przytoczymy kilka definicji. W *Słowniku terminologii językoznawczej*

⁸ Por. D. Buttler, H. Kurkowska, H. Siatkiewicz, *Kultura języka polskiego*, Warszawa 1973, s. 351.

⁹ Z. Klemensiewicz, *Podstawowe wiadomości z języka polskiego*, Warszawa 1965, s. 65.

¹⁰ B. Klebanowska, *Znaczenie lokatywne polskich przyimków właściwych*, Wrocław 1971, s. 5.

¹¹ *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. VII, Warszawa 1958, s. 529.

¹² H. Gaertner, *Gramatyka współczesnego języka polskiego*, Lwów 1931, s. 203.

¹³ R. Jakobson, *Beitrag zur allgemeinen Kasuslehre*, TCLP 1936, nr 6.

podaje się, że przyimek to "morfem luźny [...] stojący przed formą przypadkową wyrazu, z którego końcówką, postulowaną przez siebie, tworzy całość określającą funkcję gramatyczną danego wyrazu w zdaniu"¹⁴. Według T. Milewskiego "przyimki są wykładnikami syntaktycznymi, które wskazują, w jakim kierunku znajdują się względem siebie treści wyrazów zawartych w zdaniu"¹⁵. Podobnie A. Mirowicz definiuje przyimek "Przyimki [...] przy boku wyrazów samodzielnych mają udział w budowie zrębu zdania, w wyrażeniu jego zasadniczej treści, wyznaczając stosunki podrzędności między jego podstawowymi składnikami. Dzielą więc swoją funkcję z końcówkami deklinacyjnymi, z tym że określają stosunki między wyrazami w sposób bardziej konkretny i precyzyjny"¹⁶. M. Ivić stwierdza, że przyimek stanowi znak morfologiczny związany z przypadkiem; podstawowe znaczenia określane są przez przypadki, pozostałe przez przyimki¹⁷. I jeszcze jedno stanowisko, na które powołuje się wielu językoznawców¹⁸. Jest to pogląd J. Kuryłowicza, według którego przyimek + końcówka przypadku stanowi jedną funkcjonalną jednostkę języka jako samodzielny morfem nieciągły, przyimek zaś z jednej strony i końcówka przypadku z drugiej - są submorfemami tego złożonego morfemu, przy czym submorfemem głównym, posiadającym swe własne znaczenie, jest przyimek, końcówka zaś przypadku jest morfemem pobocznym¹⁹.

Od sposobu rozstrzygnięcia kwestii, czy przyimek jest wyrazem czy morfemem uzależnione jest postawienie następnego problemu. Jak stwierdzono wyżej, przyimek jest elementem niesamodzielnym zarówno semantycznie, jak i syntaktycznie. Najprostsze i

¹⁴ Z. Gołąb, A. Heinz, K. Polański, *Słownik terminologii językoznawczej*, Warszawa 1968, s. 452.

¹⁵ T. Milewski, *Językoznawstwo*, Warszawa 1965, s. 109.

¹⁶ A. Mirowicz, *Przegląd i charakterystyka części mowy w języku rosyjskim*, Warszawa 1967.

¹⁷ M. Ivić, *Sistem predleskih konstrukcija u srpskohrvatskom jeziku*, "Južnoslovenski Filolog" 1957-1958, t. XXII, nr 1-4.

¹⁸ Por. m. in. S. Karolak, *Przypadek a przyimek*, Biul. PTJ XXIII, 1965, s. 143-158; tenże, *Zagadnienie rekcji przyimkowej czasownika w języku rosyjskim*, Warszawa 1966; M. Grochowski, *Przyimek jako wykładnik relacji semantycznych między wyrażeniami predykatywnymi*, "Polonica" 1976, t. II, s. 74.

¹⁹ Por. J. Kuryłowicz, *Le problème du classement des cas*, Biul. PTJ IX, 1949.

najczęstsze struktury, w jakich występuje przyimek mają postać: czasownik (V) + przyimek (P) + rzeczownik (N)²⁰. Powstaje zatem problem, czy przyimek traktować jako modyfikator (fleksyjny, semantyczny, syntaktyczny) czasownika czy rzeczownika, czy też ujmować go jako rodzaj łącznika między czasownikiem a rzeczownikiem. Również i ta problematyka była wielokrotnie dyskutowana przez lingwistów. Można by tu najogólniej wyodrębnić trzy wyraźnie zarysowujące się stanowiska:

1. Pierwsze z nich głosiłoby, że przyimek jest modyfikatorem syntaktycznym i semantycznym rzeczownika, wraz z którym tworzy on tzw. wyrażenie przyimkowe (por. np. pogląd Z. Klemensiewicza, A. Mirowicza, M. Iwiń, J. Kuryłowicza, B. Klebanowskiej czy też definicję ze *Słownika terminologii językoznawczej*).

2. Drugie stanowisko głosi, że przyimek jest elementem łączącym czasownik z rzeczownikiem bez wskazywania na to, z którym ze składników syntaktycznych przyimek związany jest mocniej. Taki pogląd wyrażają m. in. T. Milewski, autorki *Kultury języka polskiego*, S. Szober²¹, H. C. Sørensen²², według którego przyimek-podobnie jak morfem przypadku - charakteryzuje się relacją dwukierunkową i pełni funkcję wykładnika stosunku między rzeczownikiem a czasownikiem: V $\curvearrowright$ P $\curvearrowright$ N. Również S. Jodłowski twierdzi, że przyimki są znakami "stosunków nie usamoistnionych mające dyspozycję wyłącznie dowyrazowe"²³.

3. Natomiast zwolennicy stanowiska trzeciego wyrażają pogląd o związku przyimka z czasownikiem i to takim, że przyimek jest modyfikatorem czasownika. Tak uważa m. in. C. de Boer²⁴, który posługując się danymi z języka francuskiego i włoskiego, określa przyimki jako części konstrukcji werbalnej: uważa, że są one jakby postfiksami czasownikowymi V $\curvearrowright$ PN. Również O. Wojtasiewicz

²⁰ Jedynie dla uproszczenia rozważań teoretycznych autorka pomija konstrukcje innego typu bardzo licznie reprezentowane w analizowanym materiale.

²¹ S. Szober, *Gramatyka języka polskiego*, Warszawa 1957, s. 103; "Przyimki są to takie wyrazy niesamodzielne, które łączą niejednorodne części zdania lub wyrażenia, określają przeto związki podrzędne zachodzące między wyrazami samodzielnymi".

²² H. C. Sørensen, *Studies on Case in Russian*, Kopenhaga 1957.

²³ S. Jodłowski, *Studia nad częściami mowy*, Warszawa 1971, s. 95.

²⁴ C. de Boer, *Essais sur la syntaxe moderne de la préposition en français et en italien*, Paryż 1926.

stwierdza, że "niejednokrotnie, choć nie zawsze, użycie czasownika razem z przyimkiem zmienia w sposób istotny znaczenie tego czasownika oraz sprawia, że wchodzi on w zupełnie inne konstrukcje składniowe z pozostałymi elementami zdania"²⁵. Do tego stanowiska po części przychyliła się M. Jurkowski, który uważa, że "nie można [...] wykluczać związku przyimka z czasownikiem, zwłaszcza w wypadku rekcji przy wyrażeniach oznaczających kierunek, przemieszczanie lub odmierzanie w przestrzeni i w czasie"²⁶.

Na szczególną uwagę zasługuje pojawiająca się w omawianej dyskusji kwestia rekcji rozważana w związku z wyrażeniem przyimkowym. Teoretycznie rzecz biorąc - w tej sprawie - można zarysować następujące stanowiska:

1. Mamy do czynienia z rekcją czasownikową. Czasownik (np. *pójść*) wymaga dołączenia doń w spójnej strukturze syntaktycznej nie samego rzeczownika w odpowiednim przypadku, lecz wyrażenia przyimkowego (rzeczownik w odpowiednim przypadku poprzedzony odpowiednim przyimkiem - np. *do domu*). Reprezentując to stanowisko można traktować przyimek jako morfem dołączany do rzeczownika. Wyrażenie *do domu* składałoby się - zgodnie z takim ujęciem - z trzech morfemów: *do* + *dom* + *y*.

2. Rekcja czasownika dotyczy tylko formy fleksyjnej rzeczownika (której wykładnikiem jest wyłącznie końcówka fleksyjna), natomiast przyimek jest "fragmentem" (modyfikatorem syntaktycznym) czasownika. Również i w tym ujęciu przyimek można traktować jako morfem - tym razem dołączany do czasownika. Tak traktowany przyimek pełniłby funkcję zbliżoną do funkcji formantów słotwórczych (dokładniej: przedrostków) modyfikujących znaczenie i przede wszystkim - funkcję syntaktyczną czasownika (np. *przyjść, zająć, wyjść... obok iść do, iść przed, iść z...*).

3. "Odpowiedzialność" za odpowiednią rekcję w strukturach syntaktycznych spoczywa wyłącznie na przyimkach (tzw. rekcja przyimkowa). Znaczy to, że podstawą rekcji jest sam przyimek (a nie konstrukcja: czasownik + przyimek), natomiast przedmiotem rekcji jest odpowiednia forma fleksyjna rzeczownika. O takiej rekcji można mówić wówczas, gdy użycie określonego przyimka bez

²⁵ O. Wojsławicz, *Konstrukcje czasownik + przyimek w języku polskim*, Por. Jęz. 1971, s. 609.

²⁶ Jurkowski, *op. cit.*, s. 29.

względem na jego połączenie z czasownikiem wymaga dołączenia doń rzeczownika w odpowiednim przypadku. W tym ujęciu przyimek - jako wyraz rządzący rzeczownikiem - musi być traktowany jako samodzielny wyraz, a nie morfem.

W analizowanym materiale poszczególne przyimki wykazują łączliwość z następującymi przypadkami wyrazów wraz z którymi tworzą wyrażenia przyimkowe.

Z e s t a w i e n i e 3 (w nawiasie została podana ilość stwierdzonych połączeń)

za	- M. (16), D. (4), B. (148), N. (36)		
po	- C. (138), B. (78), Msc. (181)		
jako ²⁷	- M. (39), D. (8), B. (10)		
w(e)	- B. (233), Msc. (2007)		
na	- B. (920), Msc. (657)		
z(e)	- D. (703), N. (1131)		
o	- B. (184), Msc. (271)		
przed(e)	- B. (1), N. (85)		
pod	- B. (18), N. (42)		
poza	- B. (1), N. (54)		
nad(e)	- B. (1), N. (43)		
między	- B. (2), N. (32)		
mimo	- D. (11), B. (2)		
co ²⁸	- D. (1), B. (7)		
ponad	- B. (5), N. (1)		
do	- D. (958)	od	- D. (255)
u	- D. (215)	dla	- D. (178)
przez	- B. (152)	przy	- Msc. (105)
bez(e)	- D. (52)	poprzez	- D. (20)
koło	- D. (19)	blisko bliżej	- D. (14)
obok	- D. (14)	według	- D. (13)
wobec	- D. (13)	około	- D. (11)
oprócz	- D. (107)	dookoła	- D. (8)
zamiast	- D. (8)	wśród	- D. (7)

²⁷ Występuje w funkcji przyimka w kontekstach typu: *on jako znawca, jego jako znawcę*.

²⁸ Wyraz *co* traktuje się jako przyimek przy miarach czasu i odległości, gdy jest możliwa substytucja członu *każdy*, np. *co godzina, co godzinę, co roku*.

pośród	- N. (7)	wokół	- D. (6)
spośród	- D. (5)	dzięki	- C. (4)
wzdłuż	- D. (3)	spod	- D. (2)
podczas	D. (3)	spoza	- D. (2)
przeciwko	- C. (1)	drogą ²⁹	- D. (1)
ku	- C. (1)	niedaleko	- D. (1)
pomimo	- D. (1)	pośród	- D. (1)
wskutek	- D. (1)		

Z zestawienia tego widać wyraźnie, że przyimki najczęściej występujące wykazują łączliwość z więcej niż jedną formą przypadku. To, z jakim przypadkiem łączliwy jest dany przyimek w konkretnej konstrukcji, zależy od semantycznego charakteru wyrazu lewostronnie łączliwego. Wydaje się więc, że przedstawiony materiał można traktować jako argument za występowaniem w języku polskim rekcji czasownikowo-przyimkowej. Zgodnie z wcześniejszym rozróżnieniem można - w konsekwencji - ujmować przyimek jako morfem modyfikujący semantycznie i syntaktycznie czasownik (ogólniej - wyrażenie łączliwe lewostronnie z danym przyimkiem).

Stwierdzenie, że przyimek pełni w języku polskim funkcję formantu - do pewnego stopnia analogiczną z funkcją formantów przedrostkowych dołączanych zwłaszcza do czasowników - jest uzasadnione w niniejszych rozważaniach wynikami badań dotyczących funkcji składniowej przyimków. Dopiero w kontekście takich badań można bowiem rozstrzygać toczący się w literaturze lingwistycznej spór związany z morfologicznym charakterem przyimków.

Uniwersytet im. A. Mickiewicza
Poznań

²⁹ Dany wyraz jest przyimkiem, gdy: 1) istnieje możliwość zastosowania określonych transformacji lub substytucji; 2) istnieje relacja danego wyrazu z innym członem ciągu syntaktycznego np. drogą + gen. nom. actionis (substytucja) wyrażenia -- przez + acc. nom. actionis (por. K u r c z i in., *op. cit.*, s. 46).

*Halina Zgórkowa*MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE PREPOSITION
IN SYNTACTIC STRUCTURES

The author tries to find out whether the preposition is a word or a morpheme. The material used in the present study represents contemporary spoken Polish. The analysis shows what parts of speech and their grammatical forms are accompanied by Polish prepositions. The article also presents the results of studies of the syntax of prepositional constructions. The author concludes with a suggestion to interpret the preposition as a class of morphemes which modify the meaning and the reaction of verbs determined by prepositional expressions. In this respect, the function of prepositions is similar to that of verb-prefixes.